

**Transkrypcja rozprawy z dnia 28 kwietnia 2021 r.
w sprawie o sygn. P 7/20**

Rozprawie przewodniczy Sędzia TK Krystyna Pawłowicz.

Przewodnicząca:

Otwieram rozprawę przed Trybunałem Konstytucyjny, w składzie tu obecnym, w sprawie pytania prawnego Sądu Najwyższego, czy art. 4 ust. 3 zdanie drugie Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 roku nr 90 poz. 864/30 ze zmianami, tekst skonsolidowany Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 202 z 7 czerwca 2016 roku, strona 15) w związku z art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 roku nr 90, poz. 864/2 ze zmianami, tekst skonsolidowany, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 202 z 7 czerwca 2016 roku, strona 47) w zakresie, w jakim skutkuje obowiązkiem państwa członkowskiego Unii Europejskiej polegającym na wykonywaniu środków tymczasowych, odnoszących się do kształtu ustroju i funkcjonowania konstytucyjnych organów władzy sądowniczej tego państwa, jest zgodny z art. 2, art. 7, art. 8 ust. 1 i art. 90 ust. 1 w związku z art. 4 ust. 1 Konstytucji.

Na rozprawę stawili się: w imieniu sądu przedstawiającego pytanie – dziękuję bardzo – pani sędzia Małgorzata Bednarek sędzia Sądu Najwyższego; w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej – dziękuję – pani Anna Surówka-Pasek doradca Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; w imieniu Sejmu – poseł Arkadiusz Mularczyk; w imieniu Ministra Spraw Zagranicznych – pan Piotr Wawrzyk Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych; w imieniu Prokuratora Generalnego – dziękuję – pan Andrzej Reczka prokurator Prokuratury Krajowej. Udział w postępowaniu zgłosił Rzecznik Praw Obywatelskich w imieniu, którego stawił się – dziękuję bardzo – pan Paweł Filipek Główny Specjalista w Zespole Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. Pełnomocnictwa znajdują się w aktach.

Rozprawa jest protokołowana w pomieszczeniu technicznym. Ponadto Trybunał informuje, że rozprawa transmitowana jest w internecie.

Czy w obecnym stadium postępowania uczestnicy postępowania mają jakieś wnioski formalne?

Pan Paweł Filipek:

Tak, ja chciałbym zgłosić wniosek formalny.

Przewodnicząca:

Proszę bardzo.

Pan Paweł Filipek:

Pani przewodnicząca, chciałbym w imieniu Rzecznika Praw Obywatelskich prosić o odroczenie rozprawy co najmniej do dnia jutrzejszego z dwóch powodów. Po pierwsze, o umożliwienie wzięcia udziału w rozprawie drugiemu przedstawicielowi rzecznika. Rzecznik ustanowił dwóch pełnomocników, o czym Trybunał został poinformowany na piśmie. W dniu wczorajszym otrzymaliśmy informację, że zostanie wpuszczona tylko jedna osoba. W rozmowie telefonicznej zostało kategorycznie powiedziane, że druga osoba nie zostanie wpuszczona do budynku. To, że jest drugie miejsce przygotowane, o tym się dowiedzieliśmy w tej chwili. Wydaje nam się, że w związku z tym takie odroczenie byłoby wskazane. Drugi powód, który wskazuję jest taki, że wczoraj dopiero Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał stanowisko Sejmu wyrażone na piśmie. On jest obszerne, wypadałoby się z nim szczegółowo zapoznać. Wydają mi się, że także inni uczestnicy postępowania byliby tym zainteresowani. Dziękuję.

Przewodnicząca:

Dziękuję bardzo. Czy ten wniosek ma pan na piśmie?

Pan Paweł Filipek:

Nie, zgłaszam do protokołu.

Przewodnicząca:

Dziękuję bardzo. Dobrze, to tutaj pamiętamy. Czy jeszcze inni uczestnicy mają jakieś wnioski?

[innych wniosków formalnych nie zgłoszono]

Dziękuję bardzo. Myślę, że (...) w tym momencie nie musimy odraczać rozprawy, bo być może, nie przeszkodzi to w przedstawieniu przez uczestników postępowania ich stanowisk. A ten wniosek zostanie rozpatrzony później. Wobec tego przystępujemy do wysłuchania uczestników postępowania. Tak?

Pan Paweł Filipek:

Czy mogę prosić o wyjaśnienie, co to znaczy „później”?

Przewodnicząca:

To znaczy, za chwilę zarządzę przerwę, po przedstawieniu przez państwa stanowisk zarządzę przerwę i odpowiemy.

Udzielam głosu przedstawicielowi sądu pytającego i proszę o zwięzłe przedstawienie pytania prawnego.

Pani Małgorzata Bednarek:

Wysoki Trybunale, dziękuję za głos. Wysoki Trybunale, w pierwszej kolejności chciałabym stwierdzić, iż podtrzymuje stanowisko zawarte w postanowieniu z 9 kwietnia

2020 roku, o sygnaturze I DO 16/19 i wywodzę jak w pisemnym uzasadnieniu. Wysoki Trybunał, jak już tu padło na tej sali, pytanie prawne zostało przedstawione Trybunałowi Konstytucyjnemu w oparciu o art. 193 Konstytucji w związku z art. 33 ust. 3 ustawy z 30 listopada 2016 roku o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Treść tego pytania została wprawdzie przedstawiona i przywołana, ale ja może jeszcze raz ją przytoczę: czy art. 4 ust. 3 zdanie drugie Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w zakresie, w jakim skutkuje obowiązkiem państwa członkowskiego Unii Europejskiej polegającym na wykonaniu środków tymczasowych odnoszących się do kształtu ustroju i funkcjonowania konstytucyjnych organów władzy sądowniczej tego państwa, jest zgodny z przepisem art. 2, art. 7, art. 8 ust. 1 i art. 90 ust. 1 w związku z art. 4 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wysoki Trybunał, pytanie to zostało przedstawione Trybunałowi Konstytucyjnemu na kanwie sprawy wniosku prokuratora rejonowego, który zamierza jednemu z sędziów przedstawić zarzut popełnienia przestępstwa z art. 178a § 1 kodeksu karnego, a polegającym na prowadzeniu pojazdów mechanicznych, w tym przypadku samochodu osobowego, w stanie nietrzeźwości. Oczywiście jest to wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej tegoż sędziego i wniosek ten był skierowany do Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej 13 marca 2020 roku. Przed wpływem powyższej sprawy do Sądu Najwyższego, Komisja Europejska 23 stycznia 2020 roku, w sprawie C 791/19, skierowała do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wniosek o zastosowanie, na podstawie art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz art. 160 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej, środków tymczasowych i następnie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w postanowieniu z 8 kwietnia 2020 roku uwzględnił w całości wniosek Komisji Europejskiej i zobowiązał Rzeczpospolitą Polską, do czasu wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C 791/19, do zawieszenia stosowania przepisów art. 3 pkt 5, art. 27 oraz art. 73 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym stanowiącą oczywiście podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Chodzi tutaj zarówno o postępowanie w pierwszej, jak i drugiej instancji w sprawach dyscyplinarnych. W drugim punkcie zobowiązał tenże trybunał do powstrzymania się od przekazania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności wyroku z 19 listopada 2019 roku oraz także powiadomienia Komisji Europejskiej w określonym czasie, (...) w jaki sposób organy Rzeczypospolitej Polskiej zastosowały się do tegoż postanowienia.

Wysoki Trybunał, na kanwie tej sprawy sąd orzekający z Izbie Dyscyplinarnej wskazał grupę przepisów, [stanowiących] przedmiot kontroli konstytucyjnej. Jest to przepis art. 4 ust. 3 zdanie drugie [Traktatu] o Unii Europejskiej i art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Otóż art. 4 ust. 3 zdanie drugie Traktatu o Unii Europejskiej stanowi, że państwa członkowskie podejmują wszelkie środki ogólne lub szczególne właściwe dla zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z traktatów lub aktów instytucji Unii. W przepisie tym została wyrażona zasada lojalnej współpracy, zwana również zasadą solidarności, w świetle której państwa członkowskie podejmują wszelkie środki służące realizacji zobowiązań wynikających z traktatów oraz ułatwiają Unii wykonywanie jej zadań. Obowiązki te dotyczą wszystkich organów państwa, a nie tylko tych, które reprezentują to państwo w sferze stosunków z Unią lub innymi państwami członkowskimi. Treścią zasady solidarności jest przede wszystkim pogłębianie więzów między państwami członkowskimi Unii. Statuuje ona też dla nich obowiązek lojalnej współpracy z unijnymi instytucjami. Ponadto wynikają z niej zakazy (...) określonych działań wynikające z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, które ogólnie określić można jako zmierzające do udaremnienia realizacji celów traktatu o szerzej całego porządku prawnego Unii Europejskiej. Z treści tego przepisu wynika przede wszystkim zasada ogólna i generalnie rzecz biorąc, w żaden sposób nie stanowiła nigdy podstawy – w zasadzie – samodzielnej podstawy prawnej. Zazwyczaj było to czynione w oparciu o dopełniający ją przepis. W tym przypadku przepis ten został wskazany w postanowieniu jako art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który stanowi, że w sprawach, które rozpatruje Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, może zarządzić niezbędne środki tymczasowe. Środki tymczasowe to rozstrzygnięcie – jak to zostało wskazane w postanowieniu i uzasadnione – to rozstrzygnięcie oczywiście incydentalne, wydawane przed rozstrzygnięciem co do istoty sporu, są one ograniczone oczywiście w czasie i mają na celu zachowanie istniejącego stanu rzeczy lub stworzenie nowej, tymczasowej sytuacji. Mają umożliwić skuteczne wyegzekwowanie roszczeń w późniejszym terminie bądź uniknięcie poważnych i szkodliwych skutków. Wniosek dotyczący środka tymczasowego musi pochodzić od uczestnika postępowania głównego, musi być należycie umotywowany i musi być również związany ze sprawą główną. W świetle dotychczasowej praktyki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydanie orzeczenia o zastosowaniu środka tymczasowego możliwe jest w sytuacji spełnienia następujących przesłanek. Środek tymczasowy musi być pilny, a zatem konieczny do niedopuszczenia do powstania nagłej, poważnej i nieodwracalnej szkody. Musi być również uprawdopodobnienie roszczenia w sprawie głównej. Muszą być należycie rozważone interesy stron i osób trzecich oraz interesy Unii Europejskiej. Wysoki Trybunał, oczywiście

ja wskazałam na takie możliwe rozstrzygnięcia w stosunku do państwa, a nie w stosunku do organów unijnych. W doktrynie wskazuje się, że wobec państwa właśnie członkowskiego Unii Europejskiej możliwe jest zawieszenie skuteczności przepisów krajowych, zobowiązanie państwa członkowskiego do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniu prawa unijnego i zobowiązanie państwa członkowskiego do powstrzymania się od określonych działań mających stanowić naruszenie prawa unijnego. Wskazując taki, a nie inny przedmiot kontroli, który oczywiście jest szerzej uzasadniony w postanowieniu, przedstawiony został następujący problem konstytucyjny. Otóż zarzuty, które należy postawić wobec wskazanych norm w prawa unijnego polegają na tym, iż zobowiązują one państwo członkowskie Unii Europejskiej, a więc i Rzeczpospolitą Polską, do wykonania środków tymczasowych, które odnoszą się do kształtu ustroju i funkcjonowania konstytucyjnych organów tego państwa, a w szczególności organów władzy sądowniczej mimo tego, że sprawy te nie zostały przekazane do gestii Unii Europejskiej i jej organów na podstawie umowy międzynarodowej, co jest warunkiem wykonywania danych kompetencji przez Unię Europejską. Narusza to konstytucyjne zasady przekazywania kompetencji organizacji lub organowi międzynarodowemu, o których mowa w art. 90 Konstytucji Rzeczypospolitej polskiej i powoduje, że państwo będzie działać z naruszeniem zasady demokratycznego państwa prawnego i zasady legalizmu. Przyznaje bowiem organom Unii Europejskiej uprawnienie do decydowania w materii, która nie pozostaje kwestią Unii Europejskiej, lecz konstytucyjnie przynależna jest to sfery suwerennych decyzji państwa członkowskiego. Wysoki Trybunał, w postanowieniu pisemnym i uzasadnieniu zostały wskazane przesłanki dające prawo do rozpoznania niniejszej sprawy, tymi przesłankami są przesłanki: podmiotowa, przedmiotowa i funkcjonalna. W pisemnym uzasadnieniu one zostały szerzej omówione, ja tylko wskażę na kilku elementów, które są istotne z punktu widzenia rozpoznania niniejszej sprawy. Otóż w mojej ocenie, wbrew stanowisku Rzecznika Praw Obywatelskich, została spełniona przesłanka podmiotowa wynikająca z art. 175 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ta przesłanka w żaden sposób nie została żadnym orzeczeniem zakwestionowana. Nawet Trybunał Konstytucyjny, rozpoznając pytanie prawne Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w sprawie P 22/19, nie widział podstaw do negowania przesłanki podmiotowej. Została również spełniona przesłanka przedmiotowa w tej sprawie, pytanie prawne bowiem dotyczy wątpliwości co do zgodności z Konstytucją normy prawnej wywiezionej z postanowień Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a więc jest pytaniem o konstytucyjność przepisów aktów normatywnych obowiązujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Poddane kontroli unormowania zajmują specyficzne miejsce w polskim porządku ustrojowym, są bowiem

zawarte w umowach międzynarodowych, na mocy których to umów państwo polskie przekazało organizacji międzynarodowej, to jest Unii Europejskiej, kompetencje organów władz państwowych w niektórych sprawach. Związanie Rzeczypospolitej tymi aktami wymagało zastosowania szczególnej procedury ratyfikacyjnej przewidzianej w art. 90 Konstytucji. Okoliczność ta jednak nie powoduje wyłączenia właściwości Trybunału Konstytucyjnego. Tak w doktrynie, jak i w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jednoznacznie przyjmuje się, że przyznana sądowi konstytucyjnemu, w oparciu o art. 188 pkt. 1 Konstytucji, właściwość do orzekania w sprawach zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją nie różnicuje wskazanych uprawnień Trybunału w zależności od trybu wyrażenia zgody na ratyfikację. Artykuł 188 pkt. 1 Konstytucji ani inny przepis nie wyłączają bowiem tego typu umów z zakresu kognicji Trybunału Konstytucyjnego i tutaj został przywołany głównie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2010 roku o sygnaturze K 32/09.

Wysoki Trybunale, niniejsze pytanie prawne nie jest też pytaniem o wykładnię czy sposób zastosowania prawa, gdyż chodzi o określenie relacji zgodności przepisów traktatowych z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W niniejszej sprawie spełniona została również przesłanka funkcjonalna, gdyż jeśli Trybunał Konstytucyjny uzna, że kwestionowana norma jest niezgodna z przywołanymi w pytaniu wzorcami kontroli, wówczas sąd zadający pytanie prawne nie będzie związany zobowiązaniem do stosowania się do środków tymczasowych wynikających z art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej dotyczących ustroju i funkcjonowania konstytucyjnych organów władzy publicznej w Polsce, a w szczególności nie będzie zobowiązany do przyjęcia istnienia stanu niedopuszczalności rozpoznania przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego. Jeżeli natomiast Trybunał uzna, że wskazana norma jest konstytucyjna, wówczas Sąd Najwyższy będzie musiał wykonać zobowiązanie z niej wynikające, co przekłada się na brak możliwości rozpoznania zawisłej przed nim sprawy przez tę izbę, tym samym należy uznać, jak już powiedziałam, że została spełniona przesłanka funkcjonalna.

Wzorcami kontroli, Wysoki Trybunale, jest grupa przepisów konstytucyjnych, a to art. 2, art. 7, art. 8 ust. 1 i art. 90 ust. 1 w związku z art. 4 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Otóż art. 2 Konstytucji, jak wszyscy doskonale wiemy, stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej i przepis ten daje podstawy do rekonstrukcji zasad o fundamentalnym znaczeniu, które nie znajdują bezpośredniego, literalnego odzwierciedlenia w tekście Konstytucji. W realiach niniejszej sprawy szczególne znaczenie wydają się mieć następujące elementy, czy też zasady składające się i charakteryzujące

zarazem istotę pojęcia demokratycznego państwa prawnego na gruncie obowiązującej polskiej ustawy zasadniczej, a mianowicie: zasada podziału władz, zasada istnienia zamkniętego i uporządkowanego systemu prawnego i źródeł prawa, zasada supremacji Konstytucji nad innymi aktami normatywnymi, zasada suwerenności, zasada zapewnienia udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji państwowych, w tym stanowieniu prawa oraz zasada niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Ważną normą wynikającą z art. 2 Konstytucji jest zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, zwana też zasadą lojalności państwa.

Kolejnym wzorcem kontroli, Wysoki Trybunale, jest art. 7 Konstytucji...

Przewodnicząca:

Przepraszam, pani sędzio, czy można zwięźle? My znamy tutaj tekst pytania – i uczestnicy. Czy można zwięźle? My tekst znamy dokładnie. Troszeczkę zwięźlej bardzo proszę.

Pani Małgorzata Bednarek:

Wysoki Trybunale, w takim razie nie będę omawiała wzorców kontroli, bo rzeczywiście one zostały dosyć szczegółowo w postanowieniu wskazane i uzasadnione jako wzorce kontroli w tym postępowaniu. Może rzeczywiście przejdę do omówienia ostatecznego (...) stanowiska sądu w zakresie konstytucyjności tychże przepisów – konstytucyjności przepisów i relacji pomiędzy przedmiotem kontroli konstytucyjnej a wzorcami przedstawionymi do kontroli Wysokiemu Trybunałowi Konstytucyjnemu. Otóż, Wysoki Trybunale, istotą tego pytania prawnego jest w głównej mierze stwierdzenie przez Wysoki Trybunał Konstytucyjny, jaki jest zakres kompetencji Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Czy zakres tych kompetencji może mieć charakter dorozumiany, czy można to wywnioskować na zasadzie dorozumianej, czy też musi być to objęte osobnym stwierdzeniem, osobnym aktem umowy międzynarodowej? Także, Wysoki Trybunale, może ja na tym skończę i podtrzymam – wnoszę i dowodzę jak w pisemnym uzasadnieniu.

Przewodnicząca:

Dziękuję bardzo. Zarządzam przerwę 15 minut.

[Przewodnicząca zarządziła przerwę o godz. 13.35.]

[Po przerwie przewodnicząca wznowiła rozprawę o godz. 14.01.]

Przewodnicząca:

Chcę wytłumaczyć trochę. Trybunał dopuścił w pierwszej części przedstawienie stanowiska, czyli zwięźle przedstawienie pytania prawnego przez przedstawiciela Sądu

Najwyższego, tylko dlatego, że jest ono powszechnie znane wszystkim uczestnikom postępowania i właściwie nie ma to dalszego, nie miałyby dalszego jakiegoś negatywnego wpływu na prawa pozostałych uczestników. Natomiast jak chodzi o wniosek złożony teraz przez przedstawiciela Rzecznika Praw Obywatelskich, to w celu umożliwienia przedstawicielom Rzecznika Praw Obywatelskich zapoznania się z pismami, o których mówił, jak również umożliwienia drugiemu pełnomocnikowi udziału w całym postępowaniu, Trybunał ogłasza przerwę w rozprawie do 13 maja, do godziny dwunastej. Uznajemy uczestników postępowania za powiadomionych i dalszych powiadomień już nie będzie. Dziękuję.